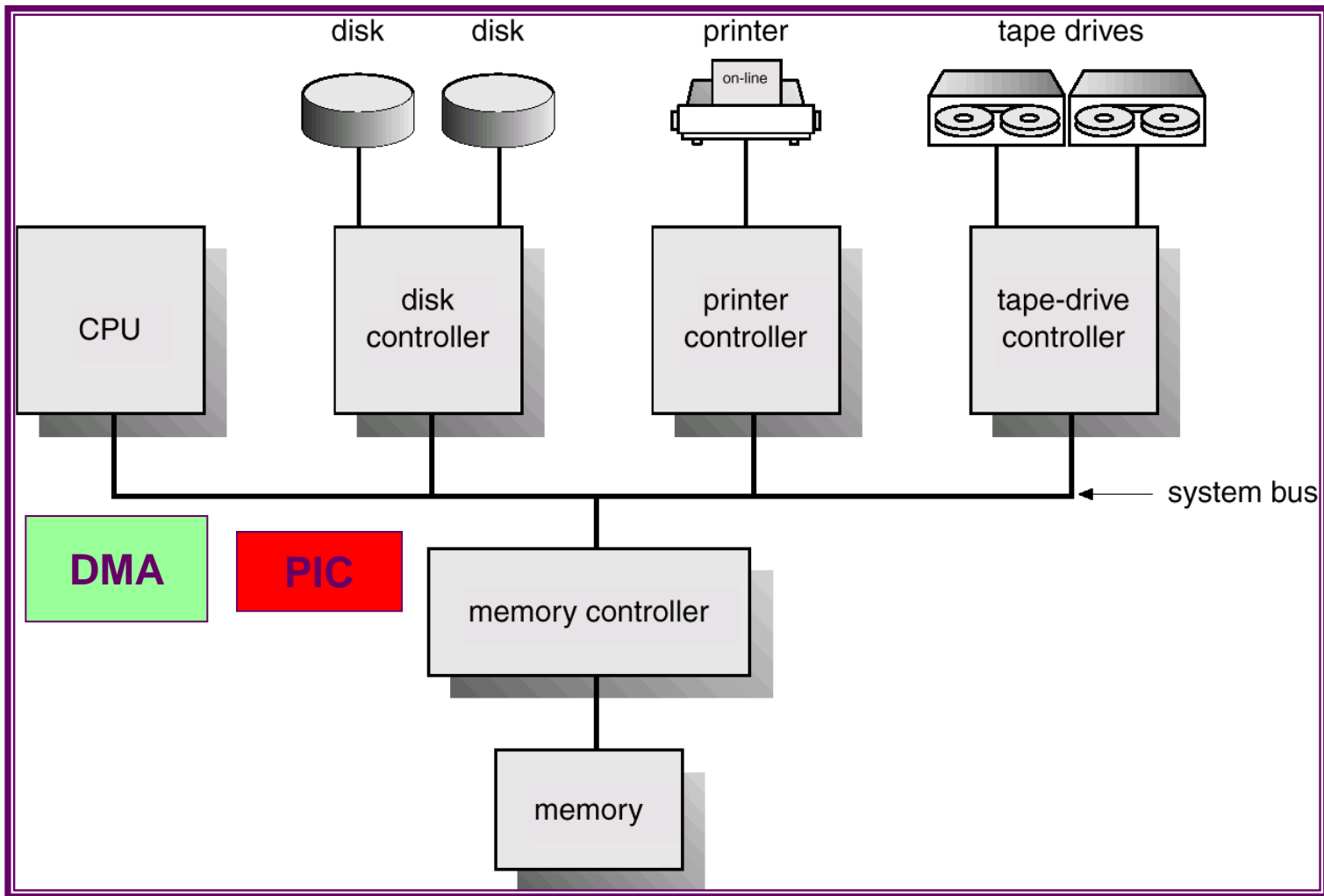

Predavanje 1a: Computer-System Structures

- Operacije računarskog sistema
- I/O operacije
- Struktura memorije
- Hijerarhija memorije
- Hardverska zaštita
- Glavna arhitektura sistema

Arhitektura računarskog sistema

Operacije računarskog sistema

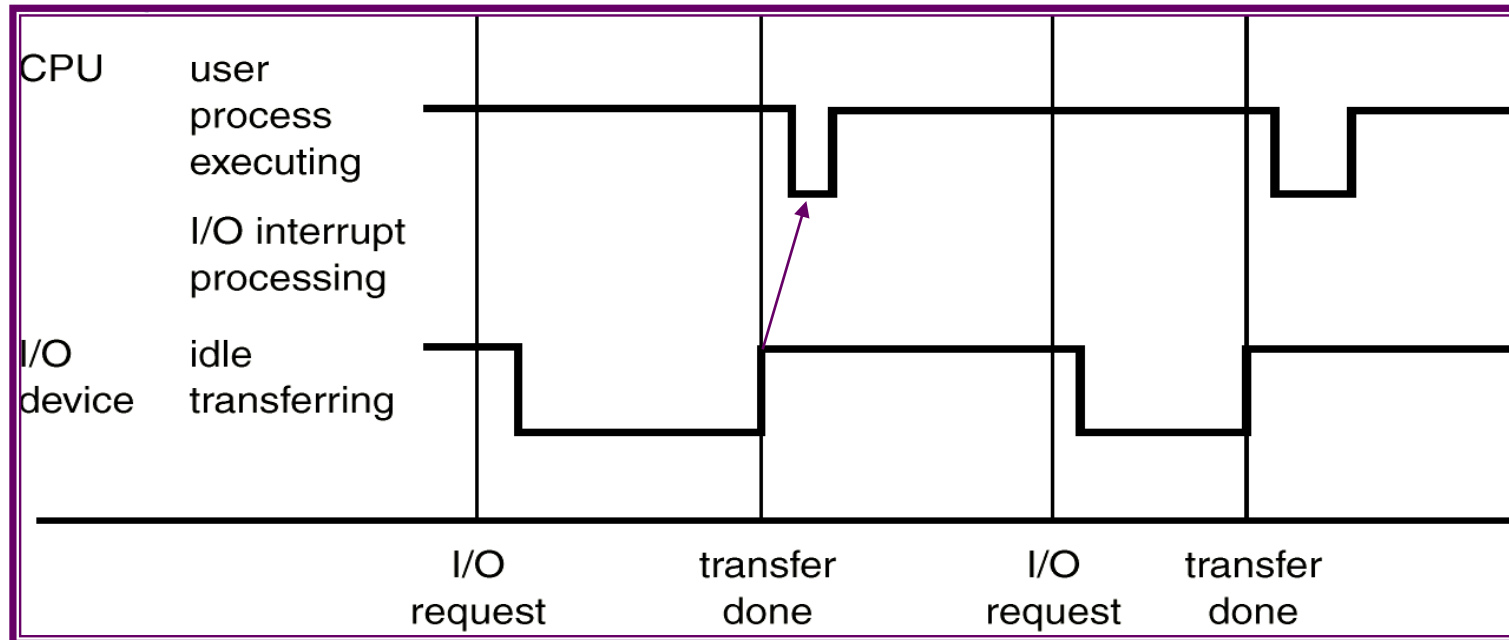
■ I/O uređaji i CPU

- može se izvršavati
- **konkurentno**

■ CPU **izolacija** od I/O (**3 uslova**)

- 1. svaki uređaj kontroler ima **lokalni bafer**
- 2. **DMA**
- 3. **Signal prekida** (Interrupt controller)

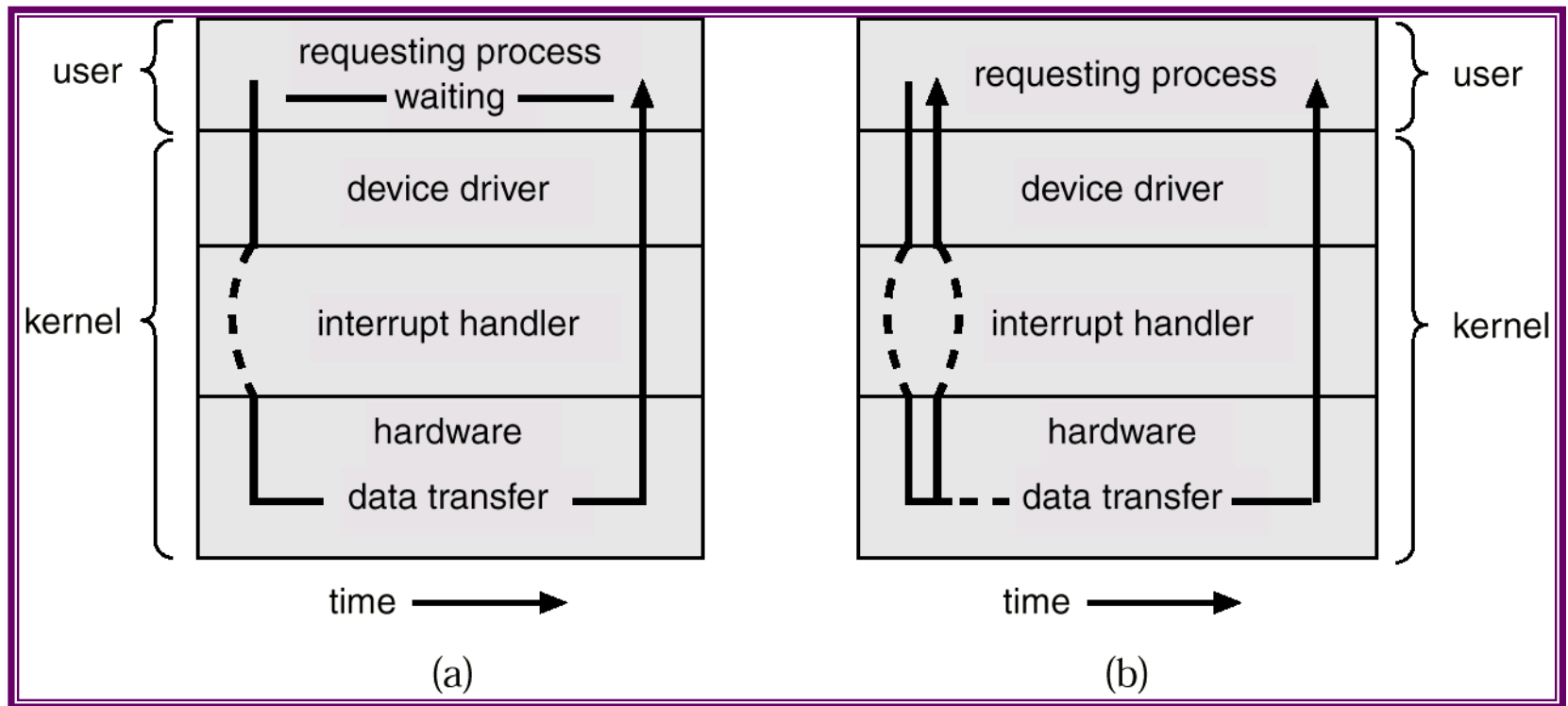
Interrupt Time Line for Single Process Doing Output

Dve I/O Metode

Sinhrona

Asinhrona

Direktan pristup memoriji (DMA)

- Koristi se za I/O uređjaje **velike brzine**
  - ☞ omogućava brz prenos informacija
  - ☞ između periferija i memorije.
- DMA Uređjaj kontroler prenosi pakete podataka
  - ☞ iz bafera
  - ☞ direktno u glavnu memoriju
  - ☞ **bez koriscenja CPU-a**
- Jedan **prekid**
  - ☞ je češći po bloku
  - ☞ nego po bajtu.

Struktura memorije

■ Glavna memorija:

- ☞ veliki memorijski medijum
- ☞ kome CPU može pristupati direktno

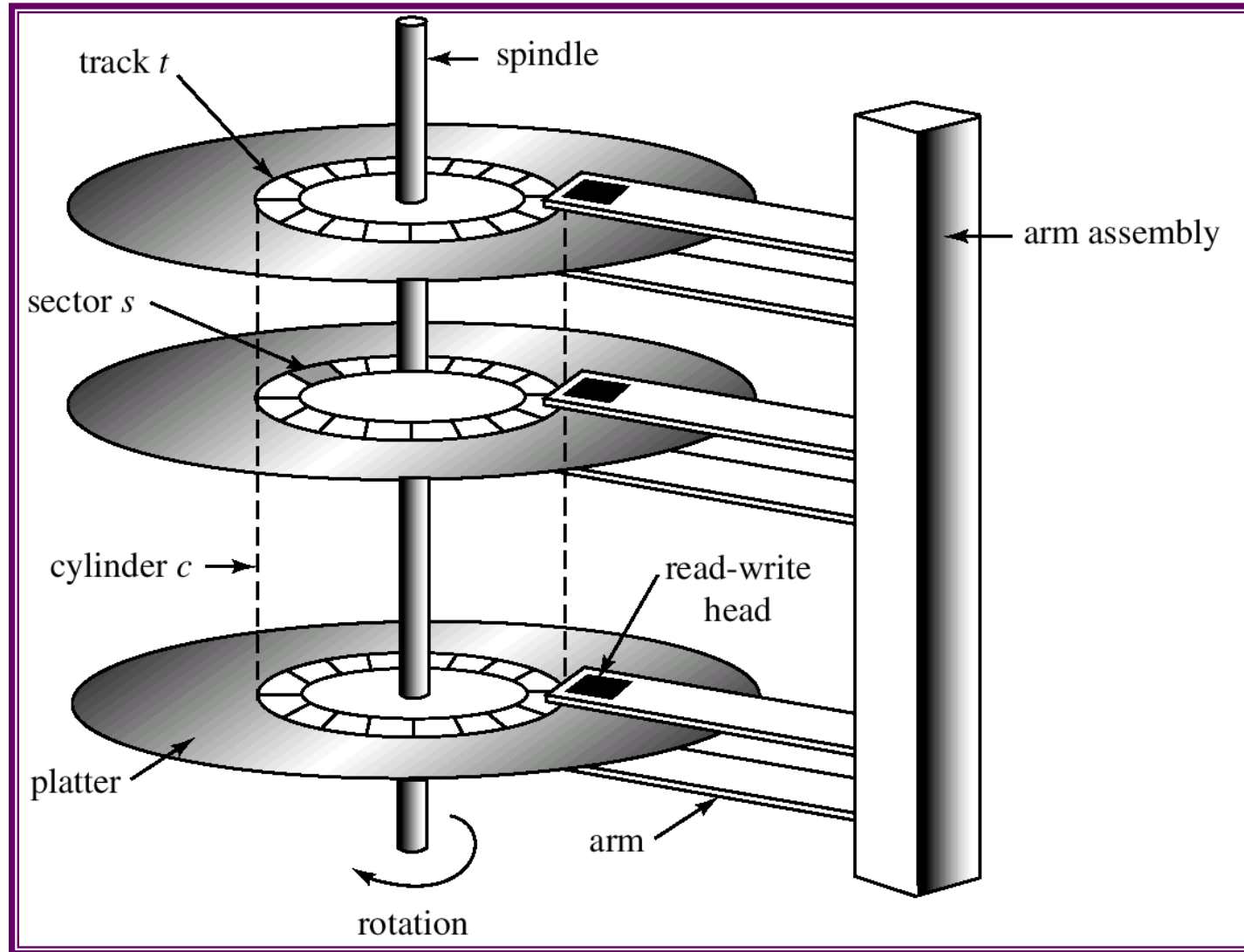
■ Sekundarna memorija:

- ☞ nastavak glavne memorije
- ☞ koja obezbeđuje veliki **dugotrajni** memorijski prostor

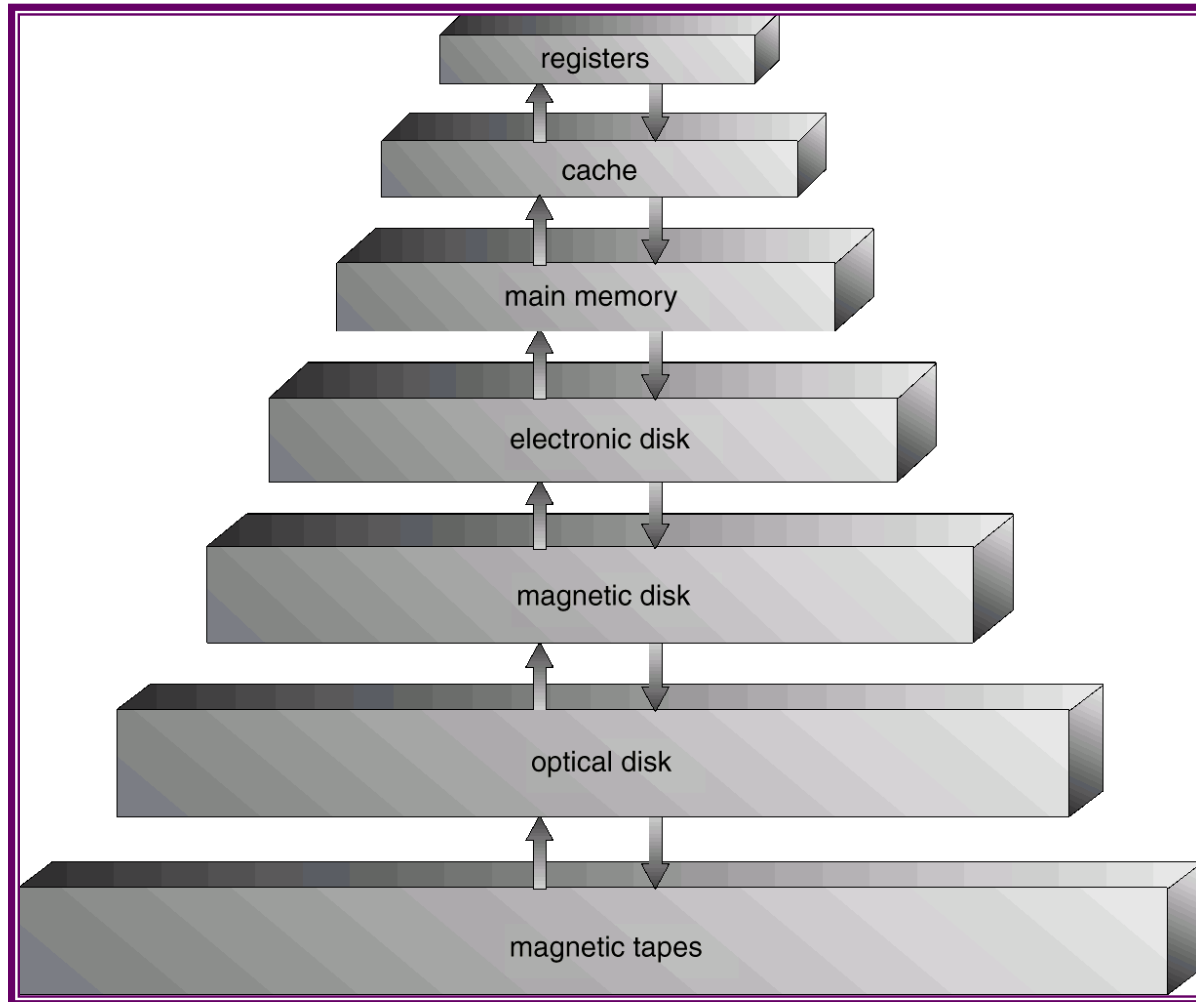
■ Magnetni diskovi:

- čvrst metal ili staklene ploče
- omotani sa magnetnim materijalom po kojem se može pisati
  - ☞ Površina diska je logički podeljena na **staze**,
    - 📄 koji su podeljeni na **sektore**
  - ☞ **Disk kontroler** obavlja
    - 📄 logičku interakciju između uređaja i računara

Mehanizam pomeranja glave diska

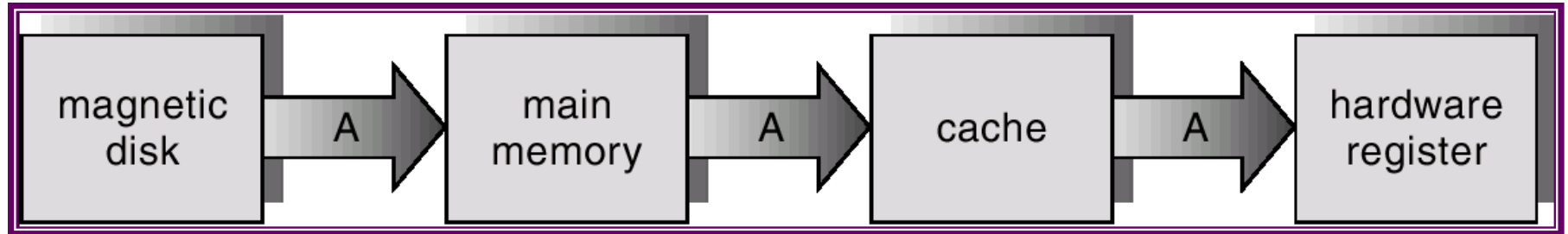
Hijerarhija memorijskih uređaja

Keširanje (Caching)

- Koriste ga memorije velike brzine
- da **čuvaju podatke** kojima se **skoro pristupalo**
- Zahteva tehniku (**policy**) za **upravljanje kešom**
- Keširanje predstavlja **još jedan nivo** u memorijskoj hijerarhiji.
- Ovo zahteva da podaci
  - ☞ koji su **istovremeno** memorisani
  - ☞ u više od jednog nivoa
  - ☞ **da budu konsistentni**

Migracija A iz diska u registar

Hardverska zaštita

- **Dual mode operacija** (user – kernel)
- **I/O zaštita**
- **Memorijska zaštita**
- **CPU zaštita**

Dvomodna operacija

1. Korisnički mod:

izvršenje obavlja korisnik

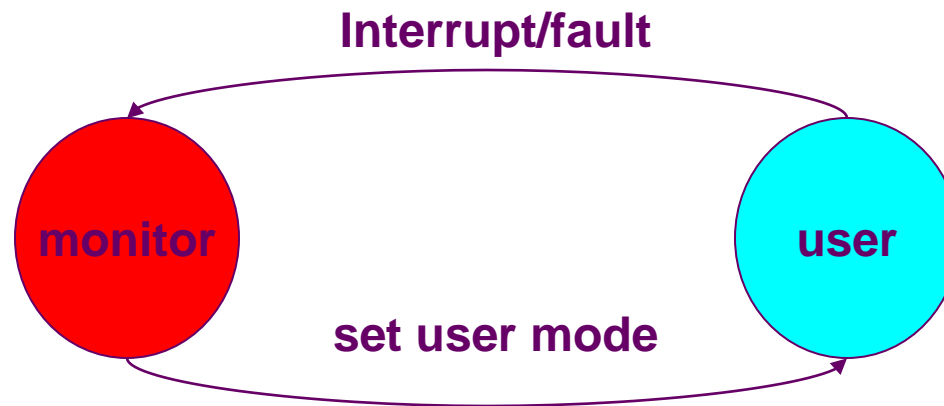
2. Monitor mod

(kao **kernelški mod** ili sistemski mod)

izvršenje obavlja operativni sistem

Dvomodna operacija

- **Mode-bit** se ubacuje u računarski hardver da ukaže na trenutni mod:
  - ☞ monitor (0)
  - ☞ ili
  - ☞ user (1)
- Kada se **javi greška ili prekid** hardver se prebacuje u monitor mod

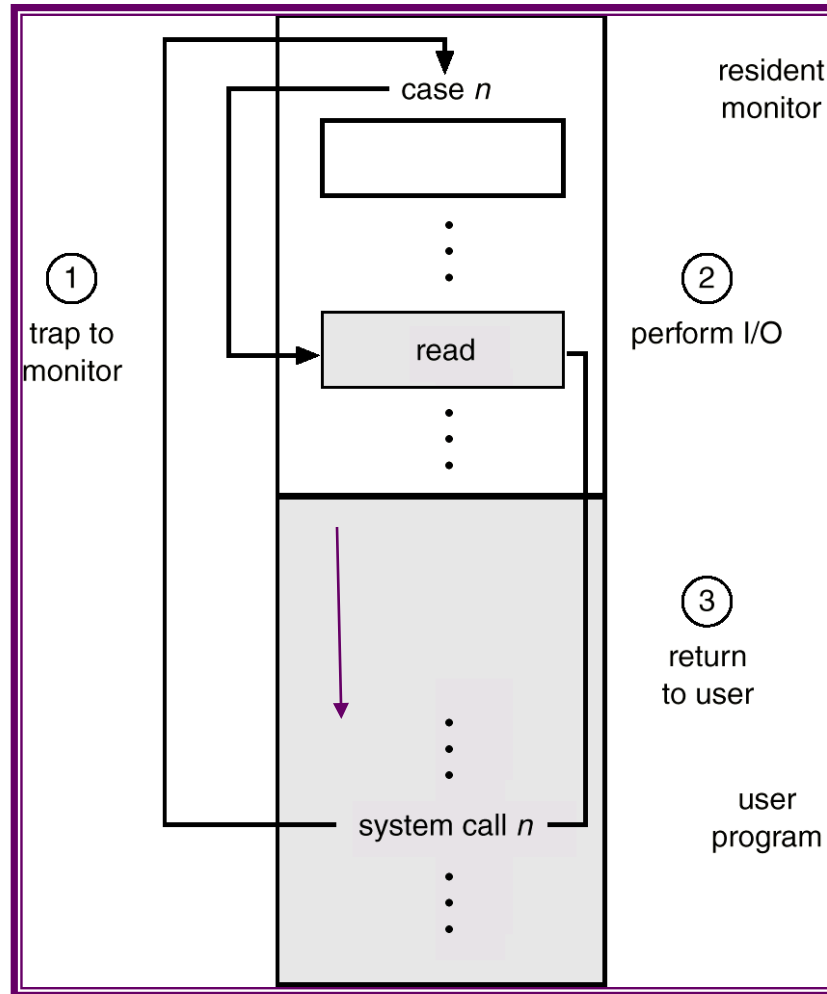

Privilegovane instrukcije mogu se izvršavati samo u **monitor modu**

I/O zaštita

- Sve **I/O** instrukcije su **privilegovane** instrukcije.
- Mora se osigurati
  - da korisnički program
  - nikad ne dobije kontrolu
  - nad računarom u monitor modu
    - ☞ (npr., korisnički program koji, kao deo njegovog izvršavanja,
    - ☞ memoriše nove adrese u IVT)

Korišćenje sistemskih poziva za izvršavanje I/O operacija

Memorijska zaštita

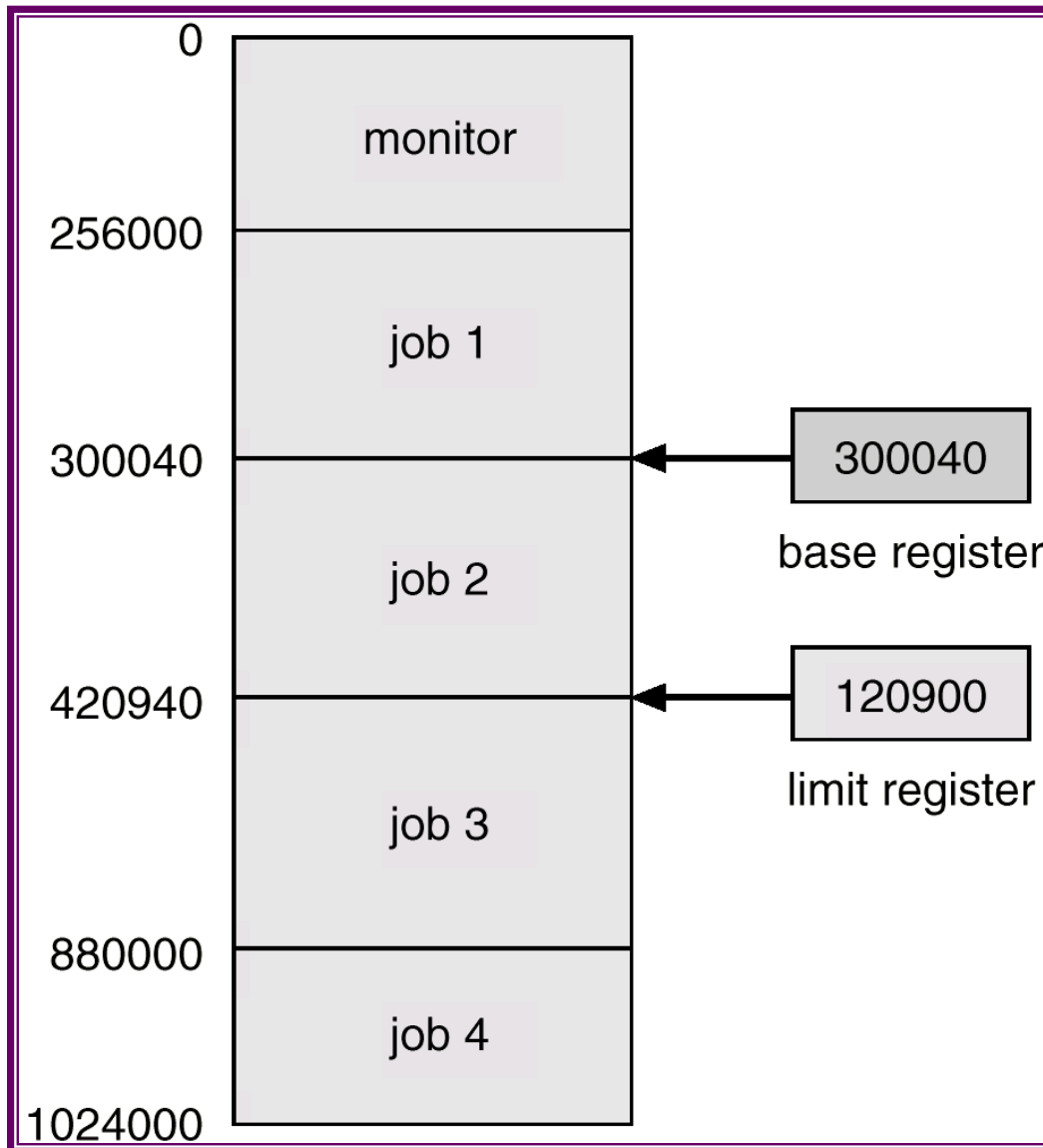
■ Mora se obezbediti **memorijska zaštita** za:

- ☞ IVT (vektor prekida)
- ☞ interrupt service routines
- ☞ kernel
- ☞ user processes

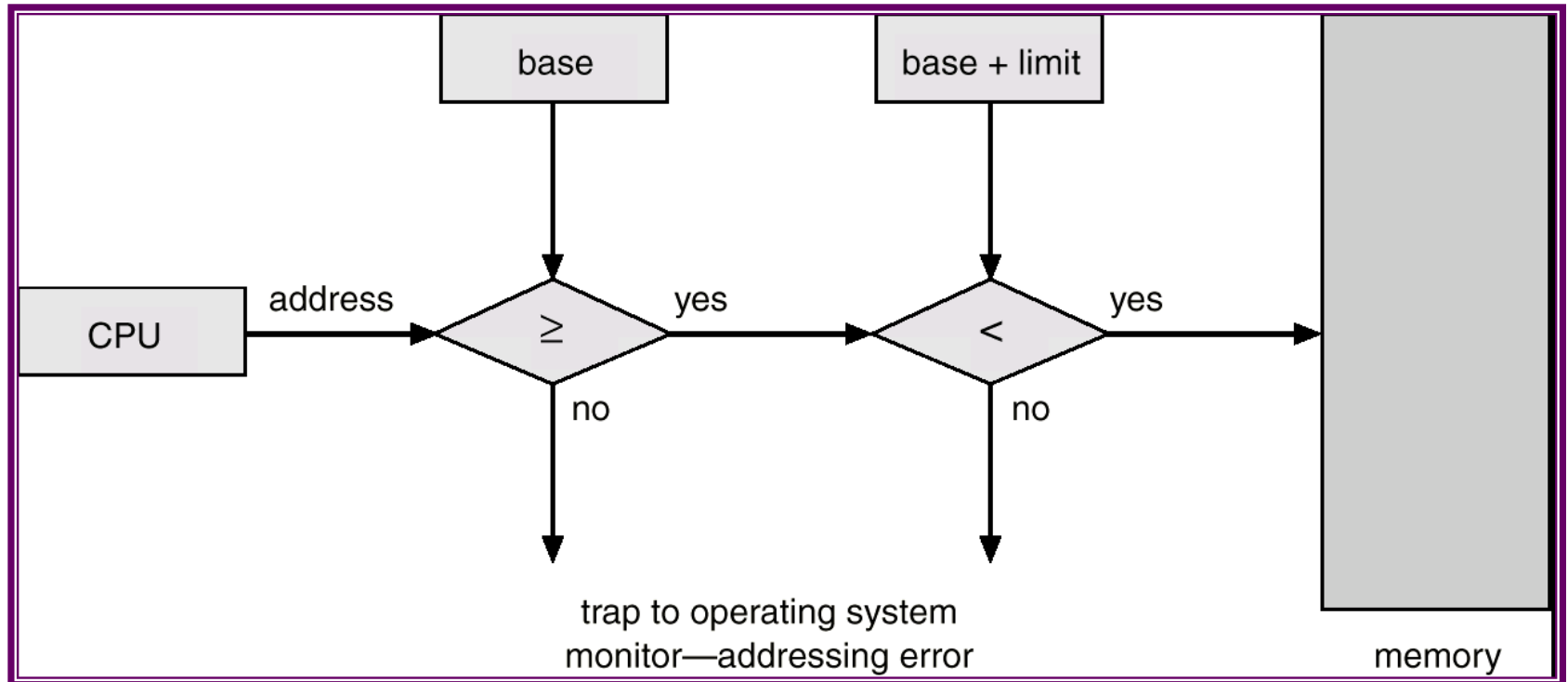
■ Memorijska zaštita:

- ☞ ubacije **dva registra**
- ☞ koji određuju prostor adresa
- ☞ kojima program može pristupiti:
  - 📄 **Base register** – opisuje najmanju fizičku memorijsku adresu.
  - 📄 **Limit register** – sadrži veličinu prostora

Korišćenje Base i Limit registara

Hardverska adresna zaštita

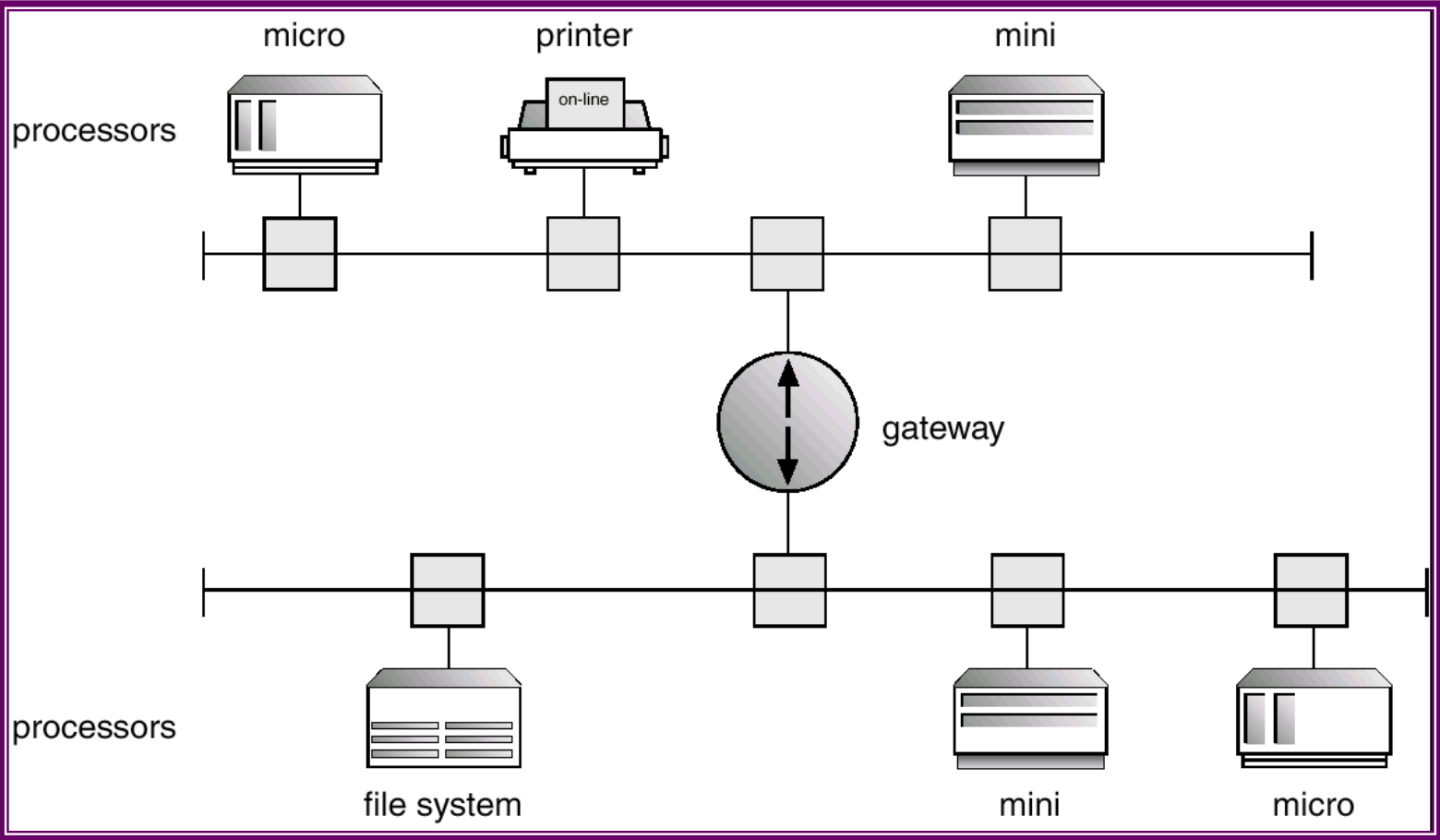
CPU zaštita

- **Timer (real time clock):**
  - ☞ Obezbeđuje **računarske prekide** posle **određenog perioda**
  - ☞ osigurava **operativnom sistemu** održavanje **kontrole**.
- **Timer (real time clock) se dekrementira na svaki otkucaj sata**
  - ☞ Kada brojač dostigne vrednost 0, nastaje prekid
- **Timer se obično koristi za implementaciju time sharing-a.**
- **Timer se takođe koristi za računanje trenutnog vremena**
- **Load-timer je privilegovana instrukcija**

Mrežna struktura

- Local Area Networks (**LAN**)
- Wide Area Networks (**WAN**)

LAN struktura

WAN struktura

